

УДК 930.251

ПРО ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ**Якименко В.¹**

На початку ХХ ст. на терені сучасної Кіровоградщини державних архівів не існувало, архівні документи зберігалися у відомчих і приватних архівах. Відсутність належного обліку, необхідних умов зберігання документів призводили до їх пошкодження, безпідставного знищення, в результаті чого значну частину документальної бази з історії і культури краю та держави в цілому було втрачено. 17 листопада 1925 року на засіданні Президії Зінов'євського окрвиконкому було прийнято рішення про організацію на базі архіву окрвиконкому Зінов'євського окружного архівного управління, яке в кінці 1930 року було ліквідоване. Замість нього було утворено Зінов'євське місцеве архівне управління. 10 листопада 1931 року Секретаріат ВУЦИК (протокол № 21/505 п. 2) ухвалив рішення про реорганізацію місцевих архівних управлінь в Державні історичні архіви, як наукові архівні установи. На початку 1932 року процес реорганізації було завершено і Зінов'євське місцеве архівне управління змінило назву на Зінов'євський державний історичний архів.

В зв'язку з перейменуванням в 1934 році м. Зінов'євська в м. Кірово – відбулися зміни і в назві архіву, Зінов'євський державний історичний архів став називатися – Кіровський державний історичний архів. З 1939 року, після утворення в січні 1939 року Кіровоградської області, Кіровський державний історичний архів став називатися – Кіровоградський обласний державний історичний архів. У 1991 році до архіву разом з приміщенням і матеріально-технічною базою було передано документи фондів Партійного архіву Кіровоградського обкому КП України.

Державний архів Кіровоградської області є структурним підрозділом обласної державної адміністрації, що утворюється головою обласної державної адміністрації і підзвітний та підконтрольний голові обласної державної адміністрації і Державній архівній службі України.

Основними завданнями державного архіву є:

- реалізація державної політики у сфері архівної справи і діловодства, здійснення управління архівною справою і діловодством на території області, координація діяльності місцевих органів державної влади, підприємств, установ, організацій усіх форм власності у питаннях архівної справи і діловодства;

- внесення до Національного архівного фонду архівних документів, що мають місцеве значення, проведення їх державної реєстрації, ведення обліку та постійне зберігання цих документів, а також використання відомостей, що в них містяться;

- проведення науково-методичної роботи в галузі архівознавства, документознавства та археографії, впровадження досягнень науки, техніки, передового досвіду в практику діяльності архівних установ;

- здійснення контролю за діяльністю архівних установ і служб діловодства, забезпечення додержання законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи.

У Держархіві Кіровоградської обл. упродовж 1991–1995 рр. було розсекречено 82 фонди і переведено на загальне зберігання 6810 од. зб. робота з розсекречування матеріалів триває досі. На державне зберігання до Держархіву області було передано документи архіву

¹ студ. Кіровоградський національний технічний університет

Науковий керівник: Глевацька Н.М., канд. екон. наук, доц. Кіровоградський національний технічний університет

Кіровоградського обкому КПУ у кількості 2944 од.зб., а також понад 38 тисяч архівно-слідчих справ на громадян, репресованих у 20–50-х рр. XX ст., та близько 14 тис. фільтраційних справ на громадян – жертв нацистських переслідувань, вивезених на примусові роботи до Німеччини та її сателітів. Ці та інші документальні першоджерела держархів популяризує через оприлюднення архівної інформації у тематичних збірниках документів, на документальних виставках, радіо і телебаченні, газетних шпальтах, в мережі інтернет. Тематика різноманітна: від історії освіти, медицини, культури, розвитку місцевого самоврядування, благодійних інституцій на теренах нашого краю у XIX ст. до висвітлення складного і тернистого шляху становлення української державності у період національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., українізації 20-х років XX ст., етапів конституційного процесу, голодоморів, репресій, життя Кіровоградщини під час нацистської окупації. Результатом вагової роботи, проведеної Держархівом Кіровоградської обл. з виявлення та аналітичного опрацювання матеріалів щодо Голодомору, стали збірники документів “Безкровна війна. Мовою архівних документів про голод 1921-1923, 1932-1933 рр.” (2003 р.), “Голодний мор 1932–1933 років на Кіровоградщині. Мовою архівних документів” (2008 р.), “Імена, повернуті із забуття. За матеріалами судових справ репресованих селян 1929–1950-х рр., що зберігаються у Держархіві Кіровоградської обл.”(2008 р.). Протягом 2007–2010 рр. Держархівом Кіровоградської обл. підготовлено 60 документальних виставок, 35 статей, що друкувались у місцевих та всеукраїнських ЗМІ, 48 телепередач та 38 радіопередач, що транслювалися в ефірі обласної державної телерадіокомпанії. Особливе місце у науковому доробку працівників архіву посідає тема Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Протягом 2007–2010 рр. підготовлено значну кількість статей, виставок, радіопередач, присвячених 65-річчю Перемоги, роковинам визволення України від німецьких загарбників та Дню партизанської слави. останньою ґрунтовною працею у цьому напрямку стало створене у 2010 р. спільно з Кіровоградським інститутом розвитку людини ВНЗ “Україна” видання “Кіровоградщина і кіровоградці у роки Другої світової війни. Спогади, документи і матеріали”, присвячене 65-річчю Перемоги. Архівісти Держархіву області встановили творчі зв’язки з вишами, бібліотеками, музеями, обласною державною телерадіокомпанією, обласними організаціями Спілки письменників та Спілки журналістів України. Працівники держархіву брали участь в роботі обласної редакційної колегії з підготовки книги “Реабілітовані історією”. Невід’ємною частиною використання інформаційних ресурсів є організація роботи користувачів у читальних залах архіву. Упродовж 2007–2010 рр. Читальні зали архіву відвідали 850 користувачів, яким видано 13692 од. зб. Одним із пріоритетних напрямів роботи Держархіву області є виконання запитів соціально-правового характеру: упродовж 2007–2010 рр. виконано понад 9 тис. таких запитів. нині Державний архів Кіровоградської області є найбільшою скарбницею документів з історії Кіровоградщини. Документальний фонд держархіву складає 1 млн. 299 тис.615 од. зб. управлінської документації та 5 тис 296 од. зб. документів особового походження, що охоплюють період з 1759 по 2010 роки, 218 од. зб. науково-технічної документації, 251 од. зб., 260 од. обл. кінодокументів, 23 тис. 357 од. обл. фотодокументів, 285 од. зб., 334 од. обл. фонодокументів, 26 од. зб., 50 од. обл. відеодокументів. Функціонує науково-довідкова бібліотека, яка налічує 13 тис. 371 книгу та брошуру, 644 комплекти журналів, 6955 підшивок газет, 4217 од. зб. спецвидань. Джерелами комплектування Держархіву є 158 підприємств, установ та організацій області